SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2025/26:4147

av Rebecka Le Moine m.fl. (MP)

med anledning av prop. 2025/26:242 Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår regeringens proposition 2025/26:242 Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk.

Motivering

Regeringens proposition tar sammantaget skogspolitiken i en riktning mot en mer intensiv produktion utan tillräcklig hänsyn till natur, miljö och klimat. Det innebär en förstärkning av den rådande inriktningen på skogsbruket, som utgör ett hot mot en stor mängd arter och unika ekosystem, och som gör skogarna mer sårbara för klimatförändringarna, medför omfattande kolförluster och förbiser rennäringens behov. Dagens skogspolitik främjar inte variation inom skogsbruket och bygger därmed inte mer motståndskraftiga skogar. Politiken utgår inte från värden som klimatanpassning, mångfunktionalitet och hänsyn till samernas rättigheter. Dagens skogspolitik bibehåller och stärker heller inte den biologiska mångfalden i tillräcklig utsträckning för att stoppa och vända förlusten av arter och unika ekosystem, och säkrar inte långsiktig tillgång till skogsråvara eller bidrar till högre förädlingsvärde inom skogsbruket. För skogslandskapet som helhet innebär regeringens proposition därför en klar försämring, från ett dåligt utgångsläge. Dessutom ökar risken kraftigt att våra biologiskt mest värdefulla skogar – ur- och naturskogar, kontinuitetsskogar och nyckelbiotoper – går förlorade. Förslagen innebär en sammantagen försämring som riskerar att vara mer omfattande än de enskilda delarna var för sig, eftersom förslagen förstärker varandra.

Miljöpartiet yrkar därför avslag på regeringens proposition.

Regeringen klipper kopplingen till miljöbalken och presenterar ett obegripligt förslag

I dagsläget genomförs kopplingen mellan miljöbalkens krav på natur- och miljöskydd och skogsvårdslagens praktiska förfarande vid avverkningar genom att alla avverkningar automatiskt utgör anmälningar för samråd enligt miljöbalken. Genom detta förfarande kan Skogsstyrelsen, om det är motiverat, kräva att avverkningen anpassas för att skydda vissa naturvärden eller helt stoppa avverkningen. Samrådsförfarandet är därför ett centralt verktyg genom vilket miljöbalkens krav på skydd av natur- och miljövärden praktiskt kan genomföras inom skogsbruket. Regeringen föreslår nu ett helt nytt system som inte närmare beskrivs, vilket är oacceptabelt.

Regeringen föreslår att samrådsskyldigheten i 12 kap. 6 § miljöbalken ska gälla för skogsbruksåtgärder enligt skogsvårdslagen endast i de fall regeringen bestämmer det i föreskrifter, i stället för att alla avverkningar automatiskt räknas som anmälningar för samråd. Regeringen menar att dagens system med ett automatiskt samrådsförfarande påverkar rättssäkerheten negativt och ökar risken för felaktiga beslut, eftersom alla planerade avverkningar inte kommer att väsentligt ändra naturmiljön på det sätt som lagstiftningen avser, och därmed inte är samrådspliktiga. Regeringen medger att ett åtskiljande av regelverken skulle kunna innebära risker för markägaren, som fortfarande är skyldig att göra en bedömning av avverkningens påverkan på naturmiljön, och huruvida samråd enligt miljöbalken krävs, även om den automatiska kopplingen till samrådsförfarandet bryts. Att inte följa lagstiftningens krav på samråd när det är befogat kan ha mycket kännbara konsekvenser för markägaren, eftersom det är förenat med straffansvar. Regeringen medger också att ett åtskiljande av regelverken kan innebära risker för naturmiljön, genom att viktiga naturvärden inte uppmärksammas av markägaren, som inte alltid kan förutsättas känna till vilka specifika miljövärden som förekommer i dennes skog, vilket särskilt gäller för enskilda markägare. Skogsstyrelsens tillsyn försvåras, och viktiga naturmiljöer kan gå förlorade.

Utredningens ursprungliga förslag på lösning av denna problematik för markägarens rättssäkerhet och för skyddet av värdefulla naturmiljöer, var att upprätta en uttömmande lista över alla värdefulla naturmiljöer som kan tänkas utlösa krav på samråd, mot vilken markägaren skulle kunna kontrollera sin planerade avverkning. Detta förslag fick mycket skarp kritik från en stor andel av remissinstanserna, som menade att det med dagens kunskapsläge i praktiken vore ogenomförbart att upprätta en sådan uttömmande lista, och att en lista därmed skulle skapa falsk trygghet för markägarna, samt att betydande naturvärden skulle riskera att gå förlorade.

Regeringen uppger i propositionen att man mot bakgrund av kritiken inte avser att genomföra utredningens förslag om en uttömmande lista. I stället presenterar man ett förslag på en annan lösning, som avhandlas på totalt fem meningar. Det väcker fler frågor än svar. Det är omöjligt att bilda sig en uppfattning om hur regeringen avser att det nya systemet ska fungera. Regeringen föreslår att en förordning ska tydliggöra i vilka fall skogsbruksåtgärder bedöms kunna väsentligt ändra naturmiljön, och därmed omfattas av kravet på samråd. Regeringen nämner svävande att det kan handla om vissa naturtyper eller naturområden som kan vara generellt beskriva i den nya förordningen. Det kan också handla om en viss typ av skogsbruksåtgärd. Detta är allt regeringen röjer om sina planer för det faktiska innehållet i förordningen; inga ytterligare detaljer ges. Vidare anger regeringen att en ny vägledning bör upprättas av Skogsstyrelsen för att minimera risken att markägarna ska göra sig skyldiga till miljöbrott, och att väg-

ledningen också kan beskriva hur skogsägare kan arbeta förebyggande med natur- och miljöskydd i skogsbruket.

Den totala avsaknaden av detaljer i beskrivningen av det nya systemet försöker regeringen kompensera genom att slå fast att det kommer att fungera bra; det kommer enligt regeringens utsago att bli tydligt, förutsägbart och överblickbart för markägarna. Miljöpartiet anser tvärtom att det är omöjligt att förstå hur regeringen avser att utforma det nya systemet: att skydda och stötta markägarna i att ta ändamålsenlig naturhänsyn och att säkra att markägarna inte oavsiktligt bryter mot lagen, samt att höga naturvärden inte riskerar att förbises. Det automatiska samrådsförfarandet utgör i dagsläget en central pusselbit – om än mycket bristfällig i den praktiska tillämpningen – för både markägarens rättssäkerhet och skyddet av naturmiljön. Om det förfarandet ska upphävas till förmån för ett nytt system, behöver regeringen beskriva det nya systemet på mer än fem meningar. Det saknas dessutom beredningsunderlag. Det är inte rimligt att begära att riksdagen ska godkänna ett så bristfälligt beskrivet och utrett förslag. Dessutom saknas en konsekvensanalys, vilket är ett grundläggande beredningskrav.

Sammantaget anser Miljöpartiet att regeringen inte lyckats redovisa hur den tunga kritiken från remissinstanserna mot utredningens förslag har omhändertagits. Det nya förslaget är extremt bristfälligt beskrivet och saknar beredningsunderlag, och riskerna för naturmiljön och markägarnas rättssäkerhet är oacceptabla.

Kortad tid från avverkningsanmälan till avverkning – från sex veckor till tre veckor

Regeringen föreslår att tiden mellan att en underrättelse om en skogsbruksåtgärd enligt skogsvårdslagen (avverkningsanmälan) har kommit in till Skogsstyrelsen och tidpunkten då åtgärden får påbörjas bör kortas från sex veckor till tre veckor. Utredningens ursprungliga förslag var att korta tiden till tio dagar. En övervägande del av remissinstanserna var kritiska till utredningens förslag, och regeringen menar att man nu tagit till sig av kritiken och föreslår därför att tiden ska kortas något mindre än utredningens förslag – en halvering av tiden till tre veckor istället för sex.

Vi anser att även förslaget om tre veckor innebär en omfattande försvagning av naturskyddet genom att Skogsstyrelsens möjligheter att utöva tillsyn försämras, och en betydande försvagning av den demokratiska förankringen och möjligheter till kommunicering, delgivning och rätt till inflytande för civilsamhälle och samebyar. Regeringen förbiser att kravet på en tidsfrist mellan avverkningsanmälan och att avverkningen verkställs inte enbart syftar till att Skogsstyrelsen ska göra sin bedömning utan även till att andra intressenter ska kunna ta del av ärendet. Kritiken mot utredningens förslag om tio dagar kvarstår i sak, och regeringen redogör inte för hur förslaget om tre veckor substantiellt skiljer sig från förslaget om tio dagar i nämnda avseenden.

Övriga förslag och bedömningar

Regeringen för fram en rad andra förslag och bedömningar i propositionen. Dessa måste analyseras mot bakgrund av ovannämnda förslag, som innebär en stor risk för en omfattande försvagning av natur- och miljöskyddet och den demokratiska förankringen, och en alltmer intensiv produktion. Propositionens förslag och bedömningar måste också analyseras mot bakgrund av övriga förslag inom skogspolitiken, som inkluderar

en substantiell försvagning av artskyddet (promemorian Skyddet genom nationell fridlysning anpassas till arternas skyddsbehov och andra angelägna intressen, KN2025/01529) och en implementering av EU:s restaureringslag i strid mot EU-rätten. Sammantaget innebär förslagen och bedömningarna som tidigare konstaterats en ökad inriktning mot ett intensivt skogsbruk på bekostnad av naturvärden, miljöskydd, klimatnytta och samernas rättigheter och rennäringens behov.

När det gäller förslaget om att i miljöbalken införa en begränsning av markägarens kostnader för kunskapsinhämtning om en skogsbruksåtgärds påverkan på arter och natur- och miljövärden, anser vi att det är otillräckligt analyserat och krockar med miljöbalkens systematik. Det är av stor vikt att staten stöttar markägarna i att uppfylla lagstiftningens kunskapskrav, men det bör göras på bättre sätt än genom den otillräckligt analyserade och mycket ingripande förändring av miljöbalken som regeringen föreslår. Staten bör aktivt stötta alla markägare med kartläggning av naturmiljöer och fakta- samt planeringsunderlag på ett övergripande plan, som både Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen framför.

När det gäller förändringarna i miljöorganisationers rätt att överklaga beslut om skogsbruksåtgärder enligt miljöbalken, delar vi regeringens analys att den förändring som föreslås riskerar att medföra att ideella miljöorganisationer som inte känner till beslutet kan förlora möjligheten att överklaga. Förslaget innebär att tiden för ett överklagande ska räknas från den dag då beslutet meddelades. Till skillnad från regeringen anser vi att en sådan konsekvens som regeringen beskriver inte är acceptabel och att konsekvenserna av förslaget inte är tillräckligt utredda.

Rebecka Le Moine (MP)

Emma Nohrén (MP) *Linus Lakso (MP)*

Katarina Luhr (MP) *Amanda Palmstierna (MP)*